

Joanna Rutkowska

Akademia im. Jakuba z Paradyża

OCID: 0000-0002-2869-3553

Motywy roślinne i zwierzęce w nazwach biżuterii

Plant and animal motifs in the names of jewelry

Streszczenie

Współczesna biżuteria ma swoje początki już w Starożytności. Spośród wykorzystywanych przez jubilerów i innych artystów motywów biżuteryjnych do jednych z popularniejszych należą elementy z zakresu fauny i flory, czego poświadczeniem jest asortyment oferowany przez firmy: Aparat, Kruk i Yes. Ze względu na bardzo duży przekrój i różnorodność analizowanego materiału trudno jest dokonać konkretnych obliczeń dotyczących poszczególnych motywów. Najczęściej występują one w serii, której nazwa obejmuje i rodzaj biżuterii, i materiał, z jakiego wykonano dany element, a także nazwę elementu florystycznego czy faunistycznego, co oznacza, że wszystkie nominacje są przynajmniej trzyskładnikowe (np. wisiołek srebrny koty).

Słowa kluczowe: językoznawstwo, biżuteria, złotnictwo

Abstract

Modern jewelry has its origins in ancient times. Among the jewelry motifs used by jewelers and other artists, some of the most popular are elements of fauna and flora, as evidenced by the assortment offered by the companies: Aparat, Kruk and Yes. Due to the very large cross-section and diversity of the analyzed material, it is difficult to make specific calculations regarding individual motifs. Most often, they appear in a series whose name includes the type of jewelry, the material from which the element is made, and the name of the floristic or faunal element, which means that all nominations have at least three components (e.g. silver cat pendant).

Keywords: linguistics, jewelry, goldsmithing

Historia biżuterii (z franc. *bijou* – klejnot), którą stanowią «drobne przedmioty wyrabiane ze szlachetnych metali i drogich kamieni lub z ich imitacji, służące jako ozdoba stroju»¹, sięga początków ludzkości. Najstarsze ozdoby biżuteryjne, odkryte w Izraelu, pochodzą sprzed ok. 100 tysięcy lat. W starożytności, oprócz funkcji ozdobnej, biżuteria miała również inne znaczenie: chroniła przed złymi mocami, a także informowała o pochodzeniu oraz statusie noszącej ją osoby.

Za najdawniejsze znaleziska biżuteryjne uznaje się małe muszelki z dziurkami, zrobione z muszli ślimaka *nassarius*. Odkryto je w Izraelu, w jaskini na górze Karmel. Ich funkcja ozdobna została potwierdzona dopiero w 2007 roku. Wtedy to archeolodzy odkryli podobne muszle w Taforalt w Maroku. Pradawną biżuterię pokrywano czerwoną ochrą – naturalnym pigmentem, który wykorzystywano jako barwnik do wyrobów artystycznych. Pierwsze wzory biżuterii tworzyli ludzie prowadzący koczowniczy styl życia. Do wyrobu ozdób, oprócz muszli, wykorzystywano również inne materiały, jak kły i kości zwierzęce, kawałki skóry, pióra ptaków czy kamyki. Początkowo była ona przeznaczona jedynie dla mężczyzn, dopiero później stała się symbolem kobiecości.

W starożytności zaczęła pojawiać się biżuteria wykonana z miedzi. Do produkcji ozdób wykorzystywano również takie materiały, jak: srebro, złoto czy półszlachetne metale. Biżuteria stanowiła ważny element obrzędów religijnych oraz magicznych rytuałów – była na przykład częścią stroju szamana, podkreślała jednocześnie jego status i wiedzę. Przełom w wytwarzaniu biżuterii starożytnej datuje się na rok 2000 p.n.e., kiedy Egipcjanie rozpoczęli wyrabianie bogato zdobionych bransoletek, grzebieni czy naszyjników ze złota i drogocennych kamieni. W starożytnym Egipcie bardzo popularne były amulety, które miały chronić przed złem oraz niepowodzeniem. Kobiety nosiły bransolety zarówno na nogach, jak i na rękach, na szyje zakładały szerokie kolie z kolorowych paciorków, a mistrzynią wywierania wrażenia za pomocą biżuterii miała być Kleopatra. W starożytnej Grecji srebrną biżuterię nosiły kapłanki w świątyniach. Miała im ona pomagać w kontakcie z duchami oraz przprzodkami. Grecy jako pierwsi zdecydowali się na rozcięcie bransolety, a przeciętą biżuterię zaczęli ozdabiać motywami roślinnymi lub zwierzętami. Stwierdzić można zatem, że Starożytność jest początkowym okresem zdobienia biżuterii motywami z zakresu fauny i flory. Charakterystyczną metodę wytwarzania biżuterii przyjęli Fenicjanie. Tworzyli oni

¹ Por. np. *Słownik wyrazów obcych*, red. E. Sobol, Warszawa 1996, s. 132; *Nowy słownik wyrazów obcych*, red. A. Latusek, Kraków 2003, s. 127; *Słownik języka polskiego*, t. I, red. M. Szymczak, Warszawa 1995, s. 171; *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, red. S. Dubisz, Warszawa 2008, s. 264; *Inny słownik języka polskiego PWN*, red. M. Bańko, Warszawa 2000, s. 102.

filigranowe i granulowane ozdoby. Skręcali drobne druciki, które następnie lutowali i rozklepywali. W ten sposób powstawała biżuteria z ażurowymi wzorami. W czasach rzymskich pojawiły się pierścionki – noszone przez najważniejsze osoby w państwie na wszystkich palcach. Dużą popularnością cieszyły się też broszki oraz spinki do upinania włosów, które wykonywano z kości słoniowej.

Średniowiecze jest epoką, w której dużą wagę przywiązywano do symboli religijnych. Ich wpływ na codzienne postrzeganie rzeczywistości można było również dostrzec w biżuterii. Najczęściej pojawiającym się symbolem był krzyż. Modne w tym czasie zakładanie sukni z dekoltem przyczyniło się natomiast do popularyzacji bogato zdobionych naszyjników i kolii. Kamienie szlachetne wiązano z nadnaturalnymi mocami, a złoto stało się najważniejszym kruszcem. Mężczyźni również nosili biżuterię, głównie pierścienie, sygnety, bransolety i ozdobne guziki. Największa popularność średniowiecznej biżuterii przypada na XVI wiek. Wtedy to pojawiły się tzw. wzorniki, czyli katalogi zawierające ryciny najbardziej popularnych wzorów biżuterii. Dzięki nim niemal identyczne ozdoby można było znaleźć w miejscach oddalonych od siebie o setki kilometrów. Średniowieczni kardynałowie i biskupi chętnie zakładali pierścienie z szafirem, gdyż kamień ten symbolizował skupienie się na sprawach nieba. Władcy z kolei nosili korony wykonane ze złota, bowiem w czasach średniowiecznych biżuteria wykonana z tego kruszcu symbolizowała mądrość i dostojność.

XVI i XVII wiek był okresem, w którym dużą popularność zyskało złotnictwo. Pod koniec XVII wieku kamieniem często wykorzystywanym w biżuterii był diament. Popularną metodą wytwarzania biżuterii w średniowieczu była technika cloisonne, polegająca na dekorowaniu przedmiotu cienkimi drucikami. Powstałe przestrzenie były wypełniane emalią o różnych kolorach. Jeden z ciekawych trendów związanych z biżuterią został wprowadzony przez królową Wiktorię. Władczyni przez 40 lat nosiła żałobę po śmierci swojego męża, księcia Alberta. Głównym symbolem okresu smutku po stracie ukochanej osoby była specjalnie stworzona biżuteria zdobiona emalią. Najpopularniejszymi motywami wykorzystywanymi przy takich ozdobach były: czaszki, krzyże i piszczele. Pierścienie z tymi symbolami nazywano pierścieniami *memento mori*. Do biżuterii żałobnej przynależały także broszki przedstawiające sceny alegoryczne. Takie ozdoby na początku stanowiły dodatek do stroju królowej oraz dworu, z czasem zaś stały się one bardzo popularne także wśród poddanych. Kolczyki, bransolety i kolie wykonywano z ciemnej emalii ozdobionej agatem, onyksem oraz perłami – te ostatnie symbolizowały łzy.

Wiek XIX i XX przyniósł rozkwit wyrobów jubilerskich. W tym okresie jubilerzy zaczęli czerpać wzorce ze sztuki japońskiej, arabskiej i egipskiej. Postęp technologiczny pozwolił ponadto na wykorzystywanie w biżuteryjnym przemyśle kamieni². W akcesoriach zaczęły pojawiać się więc popularne cyrkonie czy kamienie Swarovskiego. Często pojawiały się również akcenty zwierzęce i roślinne. Broszki tworzone w kształcie smoków, ważek, ptaków i motyli, a w naszyjnikach i bransoletach wykorzystywano motywy liści i kielichy kwiatów. Dużą popularność zyskał również symbol węża. Materiałami najczęściej wykorzystywanymi w XIX wieku były metale kolorowe, kamienie półszlachetne, barwna emalia, bursztyn, macica perłowa, kość słoniowa, platyna i złoto. W latach siedemdziesiątych XIX wieku dużą popularnością cieszyły się motywy przedmiotowe. Do produkcji biżuterii zaczęto wykorzystywać paski, klamery, guziki, wstążki, mankiety, sprzączki i frędzle. Ozdoby wykonywano z mosiądzu i tom-baku. Początek XX wieku był czasem, w którym dominującym w biżuterii materiałem stała się platyna. Wysoka temperatura topnienia pozwalała na dowolne kształtowanie metalu. Z platyny wykonywano głównie pierścionki oraz obrączki ślubne. W II połowie XX wieku modne były bogato zdobione naszyjniki, łańcuchy i obroże. Stawiano na wiszące kolczyki ozdobione perłami, a na jednym nadgarstku zakładano kilka bransolet.

Biżuteria, którą obecnie proponują salony jubilerskie, czerpie wzory z poprzednich epok. Oprócz klasycznych form, popularne są motywy roślinne czy zwierzęce. Odważniejszym paniom projektanci proponują kolczyki sięgające ramion, bogato zdobione kolie i nausznicę. Dużą popularnością cieszą się obecnie broszki pożyczone od starszych pokoleń oraz klipsy. Trendy na najbliższe miesiące to również cienkie paski wiązane na szyi, karabińczyki na nadgarstku oraz opaski wysadzone ćwiekami. Osoby, które uważnie śledzą trendy modowe, nie powinny również zapominać o łączeniu srebra ze złotem, dużych kolczykach kołach i kilku bransoletkach jednocześnie noszonych na nadgarstku³.

² Za kamienie szlachetne uznaje się minerały, mineraloidy, rzadziej skały lub substancje pochodzenia organicznego oraz produkty syntetyczne wykorzystywane w jubilerstwie i zdobnictwie; wykorzystywane w jubilerstwie najtwardsze odmiany niektórych minerałów charakteryzujące się piękną barwą, dużą przezroczystością, żywym połyskiem i dużym współczynnikiem załamania światła'. USJP, t. II, s. 203; W. Schumann, *Kamienie szlachetne i ozdobne. Wszystkie rodzaje i odmiany świata. 1900 okazów*, Warszawa 2011; K. Maślankiewicz, *Kamienie szlachetne, Warszawa 1987*; <https://sjp.pwn.pl/szukaj/JUBILERSTWO.html>; USJP, t. IV, s. 665; <https://sjp.pwn.pl/szukaj/KAMIENIE%20SZLACHETNE.html>; <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/KAMIENIE%20SZLACHETNE.html>.

³ Szerzej na ten temat m.in. w: S. Kozakiewicz, *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Warszawa, PWN 2005; M. Gradowski, *Dawne złotnictwo – technika i terminologia*, Warszawa 1984; F. Zastawniak, *Złotnictwo i probiernictwo*, „Od nowa”, Kraków 1995, wydanie IV; A.W. Florow, *Artystyczna obróbka metali*, Warszawa 1989; M. Knobloch, *Złotnictwo*, Warszawa 197; M. Knobloch, *Polska biżuteria*, 1980;

Wśród biżuterii tworzonej na przestrzeni wieków odnajdujemy zatem różne kształty, materiał, barwy i motywy. Dawniej były to sznury pereł, diademy czy brosze głównie o motywach standardowych, jak np. krzyż, współcześnie natomiast popularne są motywy klasyczne, ale także te z zakresu flory i fauny. Zachodzi zatem pytanie, które z tych elementów są najpopularniejsze w danych grupach biżuterii i jakie czynniki wpływają na ich popularność.

Analizie poddano biżuterię z trzech popularnych firm: Apart, Kruk oraz Yes⁴. Materiał zebrano ze stron internetowych powyższych firm. Ogólnie w asortymencie w lutym 2022 roku:

1. Apart zamieściła 996 produktów biżuteryjnych z motywem roślinnym i zwierzęcym, w tym: 623 – z motywem zwierzęcym, 373 – z motywem roślinnym;
2. Kruk – 456, w tym: 298 z motywem zwierzęcym, 158 – z motywem roślinnym;
3. Yes – 372 produkty z motywem flory i fauny, w tym: 136 – motyw zwierzęcy, 236 – roślinny.

Ze względu na dużą liczbę interesujących nas jednostek – na potrzeby tego artykułu – badaniom poddano wycinek materiału, tj. po około 60 nominacji z każdej firmy (około 30 z motywem roślinnym i około 30 – ze zwierzęcym). Zaznaczyć należy, że wśród interesującej nas biżuterii znajdują się serie obejmujące kilka produktów biżuteryjnych mających ten sam motyw, przeznaczonych m.in. do zakładania jej na uszy, szyję, ręce, nogi (bransoletki na kostki), tzn. np. motyw tulipana, róży czy monstery znajduje się na wisiorku, na pierścionku, na kolczykach, na bransoletce.

Spośród analizowanych nazw biżuterii z motywami roślinnymi i zwierzęcymi pierwszą grupę stanowią nominacje z członem o treści ogólnej, bez wskazania konkretnego gatunku. Są to przede wszystkim określenia z zakresu flory, jak liść, listek, kwiat, drzewo, drzewko, na przykład:

A – kolczyki srebrne kwiaty⁵, złota zawieszka z cyrkoniami drzewko, złote kolczyki z szafirami drzewa, kolczyki srebrne z cyrkoniami drzewa, zawieszka z żółtego złota z diamentami, topazami drzewko, złota bransoletka liść, zawieszka srebrna z cyrkoniami liść;

M. Gradowski, *Dawne złotnictwo technika i terminologia*, Warszawa 1984; S. Mac, T. Moliński, *Grawerstwo*, Warszawa 1984; <https://www.jubiler.pl/blog/historia-polskiego-zlotnictwa.html>; <http://rewolucjakulturalna.pl/historia-bizuterii-starozynosci-czasow-wspolczesnych/>; por. też: J. Miller, *Biżuteria. Historia, projektanci, kolekcje*, Warszawa 201.

⁴ W dalszej części artykułu będą używane skróty: A – Apart, K – Kruk, Y – Yes.

⁵ Zapis oryginalny ze strony internetowej firmy.

K – kolczyki srebrne liście, bransoletka złota listki, nausznice srebrne kwiaty, bransoletka złota z motywem drzewa, kolczyki czarne kwiaty;

Y – bransoletka złota kwiat, kolczyki srebrne połączane ze szkłem kwiaty, kolczyki srebrne połączane liście, bransoletka srebrna połączana na sznurku liść, bransoletka listek, kolczyki złote z diamentami kwiat.

Kwiaty w biżuterii symbolizują delikatność, subtelność i kobiecość, zaś **drzewo, drzewo szczęścia lub drzewo życia** – to motywy symbolizujące życie, długowieczność i zdrowie, również szczęście, mądrość i bezpieczeństwo⁶. Naszyjnik drzewo życia lub wiszące kolczyki drzewko szczęścia są również symbolem kobiecej ambicji i mądrości⁷. Liście symbolizują natomiast życie, kwitnienie, ale również cień i przemijanie⁸.

Następną grupę nazw biżuteryjnych tworzą nominacje ze wskazaniem konkretnego motywu z zakresu fauny. Można tu wyróżnić następujące podgrupy:

1. Z NAZWAMI KWIATÓW CIĘTYCH I DONICZKOWYCH

A – bransoletka ze stali szlachetnej monstera, zawieszka srebrna monstera, złoty naszyjnik monstera, złota bransoletka róża, kolczyki złote z diamentami róża,

K – bransoletka srebrna monstera, kolczyki złote róża, naszyjnik róża,

Y – kolczyki srebrne z emalią róża, zawieszka srebrna z cyrkoniami monstera, naszyjnik srebrny ze szkłem monstera, naszyjnik srebrny połączany monstera, bransoletka srebrna połączana na nogę monstera;

2. Z NAZWAMI DRZEW I KRZEWÓW

A – kolczyki z bursztynem miłorząb, złote kolczyki z cyrkoniami palmy,

K – kolczyki srebrne liście klonu, wisiołek srebrny liść klonu,

Y – kolczyki złote z masą perłową magnolia, naszyjnik złoty magnolia, bransoletka srebrna z cyrkoniami palma;

3. Z NAZWAMI OWOCÓW

A – złota zawieszka z cyrkoniami truskawka, kolczyki srebrne z cyrkoniami ananasy, złota zawieszka z cyrkoniami i emalią jabłuszko, złote kolczyki z emalią wisienki,

⁶ W. Kopański, *Słownik symboli*, Warszawa 2012, s. 181-183.

⁷ Ibidem, s. 67-70.

⁸ Ibidem, s. 201-202.

K – kolczyki truskawki, bransoletka srebrna połączana arbuz,
Y – kolczyki złote z emalią truskawka, zawieszka srebrna z cyrkoniami jabłko,
kolczyki złote wiśnie, naszyjnik srebrny połączany ananas;

4. POZOSTAŁE (głównie z terenów ogrodowych i łąkowych)

A – złote kolczyki z emalią koniczyny, bransoletka srebrna koniczyna,
K – kolczyki srebrna koniczynka, kolczyki srebrne niezapominajki, kolczyki
połówki stokrotki, kolczyki srebrne z cyrkoniami królik i marchewka,
Y – naszyjnik srebrny koniczyna, bransoletka srebrna koniczyna.

Spośród motywów florystycznych do najpopularniejszych i wykorzystywanych przez wszystkie firmy należą zatem koniczyna, róża i monstera, czyli zielona roślina z dużymi liśćmi przypominającymi serce, która będąca od dwóch sezonów nadal jednym z najpopularniejszych i dominujących motywów zarówno w jubilerstwie, jak i na elementach wyposażenia mieszkania (naczynia, obrusy, poduszki, obrazy, tapeta...) czy na ubraniach, co może wynikać z jej symboliki, bowiem monstera oznacza szczęście, długowieczność i pieniądze, przyciąga dobrobyt i pomaga w realizacji planów, zaś jej liście to symbol odrodzenia i wiary w siebie. **Koniczyna, szczególnie czterolistna**, jest najbardziej znanym symbolem szczęścia. Znaczenie przypisuje się również jej poszczególnym liściom: pierwszy to nadzieja, drugi – wiara, trzeci – miłość a czwarty – szczęście. **Kolczyki koniczynki** czy **bransoletka z koniczyną to zatem swoiste** talizmany, które mają przyciągnąć szczęście, nadzieję, radość i uśmiech losu.

Grupę następną stanowią nominacje z komponentem wskazującym konkretne zwierzę. Są to zarówno nazwy ogólne z przedstawicielem świata zwierzęcego, rodzimego i egzotycznego, jak i nazwy wskazujące konkretny gatunek czy rasę zwierzęcia. Wśród nazw z elementem faunistycznym występują określenia przedstawicieli świata przyrody przyporządkowanych do sześciu gromad: ssaków, ptaków, owadów, gadów, płazów i ryb oraz innych stworzeń wodnych⁹. Odnajdujemy tu zatem:

1. SSAKI

A – zawieszka srebrna kot, kolczyki srebrne z cyrkoniami koty, kolczyki złote z cyrkoniami pies, bransoletka srebrna połączana lis,

⁹ Por. np. E.P. Solomon, L. R. Berg, D. W. Martin, *Biologia*, tłum. A. Pecio, S. Hofman, Warszawa 2009, s. 421-422.

K – kolczyki srebrne pozłacane koty, kolczyki srebrne jamniki, kolczyki srebrne cocker spaniel, kolczyki srebrne czarny kot, kolczyki srebrne króliki, wisiołek srebrny koń, kolczyki srebrne z cyrkoniami królik i marchewka,

Y – zawieszka srebrna z cyrkoniami i emalią żyrafa, złote kolczyki z emalią lamy, złote kolczyki alpaki, złote kolczyki lwy, złota zawieszka jelonek, kolczyki srebrne z cyrkoniami koty, złote kolczyki z emalią sarenki, złote kolczyki pieski, zawieszka małpka srebrna, kolczyki srebrne z emalią owce, złota bransoletka z blaszką i emalią słonik, kolczyki srebrne tygrysy, kolczyki srebrne z emalią renifery, kolczyki srebrne miś koala, zawieszka srebrna z cyrkoniami jeź, kolczyki srebrne zajączki;

2. PTAKI

A – zawieszka srebrna z cyrkoniami sowa, naszyjnik złoty gołąb, zawieszka srebrna z cyrkoniami koliber,

K – kolczyki srebrne łabędzie z cyrkoniami, kolczyki srebrne z bursztynami koliber, kolczyki złote sowy,

Y – zawieszka srebrna na bransoletę z cyrkoniami koliber, złote kolczyki z emalią papugi, zawieszka srebrna z cyrkoniami łabędzie;

3. OWADY

A – kolczyki srebrne pozłacane pszczoły, kolczyki złote z cyrkoniami pszczoła,

K – bransoletka srebrna motyle, bransoletka złota bicolor ważka, bransoletka białe złoto z motywem ważka, kolczyki srebrne biedronki, kolczyki złote pszczoły,

Y – zawieszka srebrna ważka, złota zawieszka biedronka, złote kolczyki motyle, złota zawieszka żuk;

4. GADY I PŁAZY

A – zawieszka srebrna żółw, zawieszka srebrna z emalią wąż, zawieszka srebrna żaba,

K – pierścionek srebrny z motywem węża,

Y – zawieszka srebrna jaszczurka, złota zawieszka wąż, złote kolczyki żółwie;

5. RYBY i inne stworzenia wodne

A – zawieszka złota konik morski, zawieszka srebrna delfin,

K – kolczyki złote delfiny z niebieskimi cyrkoniami,

Y – zawieszka srebrna delfin.

Z analizowanych przykładów biżuterii z motywem fauny wynika, że najpopularniejsza jest biżuteria z motywem ssaków, najrzadziej natomiast odnajdziemy w biżuterii nazwy ryb i innych stworzeń wodnych. Największą pomysłowość i zróżnicowanie w doborze motywów, szczególnie gatunków ssaków, wykazuje zdecydowanie firma Yes. Producenci w nazwach operują zarówno formami podstawowymi, jak i *deminutivami*, których jest zdecydowanie mniej, a wykorzystuje się je głównie do opisu tzw. biżuterii dla dzieci/biżuterii dziecięcej.

Podsumowanie

Popularna i chętnie noszona – zarówno przez mężczyzn, kobiety, jak i dzieci – współczesna biżuteria ma swoje początki już w Starożytności. Najstarsze ozdoby biżuteryjne, odkryte w Izraelu, pochodzą sprzed ok. 100 tysięcy lat. W starożytności biżuteria podkreślała status noszącej ją osoby, wtedy to wierzone również w magiczną moc amuletów. Obecnie stanowi ona element zdobniczy, ale nadal niektóre wytwory biżuteryjne postrzegane są jako magiczne, niejednokrotnie również są symbolem, np. więzi i relacji międzyludzkich czy znaku zodiaku. Spośród wykorzystywanych przez jubilerów i innych artystów¹⁰ motywów biżuteryjnych do jednych z popularniejszych należą elementy z zakresu fauny i flory, czego poświadczeniem jest asortyment oferowany przez firmy: Aparat, Kruk i Yes. Ze względu na bardzo duży przekrój i różnorodność analizowanego materiału trudno jest dokonać konkretnych obliczeń dotyczących poszczególnych motywów. Najczęściej występują one w serii, której nazwa obejmuje i rodzaj biżuterii, i materiał, z jakiego wykonano dany element, oraz nazwę elementu florystycznego czy faunistycznego, co oznacza, że wszystkie nominacje są przynajmniej trzyskładnikowe (np. wisiołek srebrny koty).

Zaznaczyć należy również, że ów asortyment zmienia się w zależności od pory roku czy przypadającego na dany okres święta, np. w okresie bożonarodzeniowym dominuje w biżuterii poinsecja, czyli gwiazda betlejemaska, symbolizująca biblijną Betlejemską Gwiazdę, zaś w okresie letnim zdecydowanie więcej jest ozdób biżuteryjnych z motywem owoców, w okresie okołowalentynkowym dominuje natomiast

¹⁰ USJP, t. II, s. 203; USJP, t. V, s. 695. Patrz też np. jubiler ‘rzemieślnik wyrabiający przedmioty ze szlachetnych metali i drogich kamieni’, <https://sjp.pwn.pl/slovniki/Jubiler.html> [dostęp: 23.03.2023]; złotnik ‘rzemieślnik wyrabiający ozdobne przedmioty i biżuterię ze złota i innych cennych kruszców’, <https://sjp.pwn.pl/sjp/2546469> [dostęp: 23.03.2023] czy rzemieślnik ‘wyrabiający przedmioty ze złota i innych metali, *aurifex, faber aurarius*’, <https://spjs.ijp.pan.pl/haslo/index/21909/13440> [dostęp 23.03.2023].

motyw róży jako symbolu miłości¹¹. Motywy zwierzęce i roślinne pojawiają się na biżuterii różnego typu i różnego przeznaczenia, której cena wynosi od 40 zł do około 1500 zł, jednak najczęściej jest ich w asortymencie od kilkudziesięciu do kilkuset złotych, przede wszystkim w biżuterii dla dzieci.

W wytworach biżuteryjnych sprzedawanych przez interesujące nas firmy, tj. Apart, Kruk i Yes, zdecydowanie dominują jednak – niezależnie od pory roku – pierścionki, kolczyki, zawieszki, bransoletki z motywami kotów, psów, monstery, róży i koniczyny, co oznacza, że są to wśród motywów florystycznych i faunistycznych najpopularniejsze a – z dużą dozą prawdopodobieństwa – biżuteria zdobiona takimi elementami jest chętnie kupowana i modna niezależnie od pory roku i dominujących w świecie modowym trendów.

Bibliografia

1. Florow A.W., *Artystyczna obróbka metali*, Warszawa 1989.
2. Gradowski M., *Dawne złotnictwo – technika i terminologia*, Warszawa 1984.
3. Gradowski M., *Dawne złotnictwo technika i terminologia*, Warszawa 1984.
4. *Inny słownik języka polskiego PWN*, red. M. Bańko, Warszawa 2000.
5. Knobloch M., *Polska biżuteria*, 1980.
6. Knobloch M., *Złotnictwo*, Warszawa 197.
7. Kopaliński W., *Słownik symboli*, Warszawa 2012.
8. Kozakiewicz S., *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Warszawa, PWN 2005.
9. Mac S., Moliński T., *Grawerstwo*, Warszawa 1984.
10. Maślankiewicz K., *Kamienie szlachetne*, Warszawa 1987.
11. Miller J., *Biżuteria. Historia, projektanci, kolekcje*, Warszawa 201.
12. *Nowy słownik wyrazów obcych*, red. A. Latusek, Kraków 2003.
13. Schumann W., *Kamienie szlachetne i ozdobne. Wszystkie rodzaje i odmiany świata. 1900 okazji*, Warszawa 2011.
14. *Słownik języka polskiego*, t. I, red. M. Szymczak, Warszawa 1995.
15. *Słownik wyrazów obcych*, red. E. Sobol, Warszawa 1996.
16. Solomon E. P., Berg L. R., Martin D. W., *Biologia*, tłum. A. Pecio, S. Hofman, Warszawa 2009, s. 421-422.
17. *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, red. S. Dubisz, Warszawa 2008.
18. Zastawniak F., *Złotnictwo i probiernictwo*, „Od nowa”, Kraków 1995.

¹¹ W. Kopaliński, op. cit., s. 362-365.